

Marttamatka 2008

Martat on kansalaisjärjestö, joka edistää kotitalouden asemaa ja lisää kotityön arvostusta. Martat on puolueisiin sitoutumaton, perheiden hyvinvointia edistävä järjestö, joka tarjoaa jäsenilleen yhteiskunnallisen vaikuttamisen mahdollisuuksia ja monipuolista toimintaa. Järjestöön kuuluu 40 000 jäsentä, yli 1 000 yhdistystä tai toimintaryhmää, 16 maakunnallisesta toiminnasta vastaavaa piiriä ja keskusjärjestö Marttaliitto.

Marttamatka

2008

- 1 Kaikki tiet vievät kotiin
- 2 Marttatalosta Marttakeskukseen
- 3 Tuo uusi martta mukaan!
- 4 Vuoden martta valittiin
- 5 Ruokamenoissa voi säästää
- 6 Martta kylvää, koului ja kasvattaa
- 7 Puutarha on kodin käyntikortti

Piirit

Hallitus ja kunniajäsenet

Yhteystiedot

- 8 Saako mustarouskua syödä?
- 9 Pikkukokki oppii perustaidot
 - Muut hankkeet
- 10 Aurinkoleipomo käynnistyi
 - Ilmastoteko kiinnosti Euroopassa
- 11 Marttakahvi kaunistaa
- 12 Marttanukke kestää aikaa
- 13 Nauti kesästä kotona
 - Myyntituotteet
 - Neuvonta-aineisto
- 14 Lehti on järjestön sydän

1 | *Kaikki tiet vievät kotiin*

Marttamaiseen tapaan vuosi 2008 oli täynnä aktiivista uurastusta ja yllätyksiäkin. Marttojen uuden teemakauden nimi Kohtaamispaikkana koti osoittautui enteelliseksi: Keväällä järjestöllemme löytyi uusi koti aivan Helsingin sydäimestä, ja kesäkuussa Marttaliiton toimisto muutti Uudenmaankadulta Lapinlahdenkadulle.

Uusi Marttakeskus on kaikkien 40 000 martan yhteinen koti pääkaupunkiseudulla. Moni on jo käynyt tutustumassa toimitilaamme, jossa toistaiseksi eletään remontin keskellä. Tilat kunnostetaan vastaamaan modernin kotitalousneuvonnan ja aktiivisen kansalaisjärjestön tarpeita. Keskukseen rakennetaan hyvät opetuskeittiöt, katutasoon avataan Ravintola Martta ja sisäpihalle nousee Martan Puutarhapiha. Yhdistykset saavat käyttöönsä oman kerroksen. Kokoontumistiloista on pulaa pääkaupunkiseudulla, ja Marttakeskus poistaa osaltaan esteitä toiminnan laajenemiselta. Marttajärjestön arvokasta perintöä, suomalaisten kotien hyväksi tehtävää työtä, vaalitaan Marttakeskuksessa monin tavoin.

Euroopassa ei ole monta yli satavuotiasta naisjärjestöä. Marttojen elinvoiman salaisuus on kyky uudistua ja vastata tehtäväämme. Me autamme koteja kohti arjen tasapainoa.

Martalle koti on kohtaamispaikka, jossa vaalitaan hyviä ihmissuhteita perheenjäsenten, ystävien ja sukulaisten kesken. Elämä on täyteläisimmillään kotona. Kun arki sujuu, jokainen voi kokea turvaa ja viihtyvyyttä.

USA:ssa ja Keski-Euroopassa on alettu puhua *homing*-ilmiöstä, katseiden kääntymisestä kotiin. Ihmiset käyttävät aikaa kodin kohentamiseen, puutarhan sekä ympäristön hoitoon ja ruoanlaittoon.

Ulkoisia puitteita tärkeämpää kodissa on yhteisöllisyys, mehenki. Se on myös kansalaisjärjestön ohittamaton voimavara.

Martat tunnetaan neuvokkuudestaan ja kyvystään kantaa vastuuta yhteiskunnassa. Meihin luotetaan. Nämä lienevät syitä siihen, että vuonna 2008 joukkoomme liittyi yli 4 000 uutta marttaa, naisia ja miehiä. Arjen tasapaino on molempien asia.

Marttamatka jatkuu!

Merja Siltanen puheenjohtaja Marttaliitto

Marttatalosta Marttakeskukseen

Marttatalo valmistui Helsinkiin Uudenmaankadulle vuonna 1958. Vuonna 2008 talo täytti 50 vuotta. Talo rakennettiin Alli Nissisen, Marttaliiton alkuvuosien voimahahmon, testamenttilahjoituksen ja marttojen keräämien varojen turvin. Marttatalon katon alla sijaitsivat Marttaliiton toimisto, MarttaHotelli, MarttaRavintola ja vuoteen 1993 saakka Uudenmaan Marttojen toimisto. Osa tiloista oli vuokrattuna. Talo palveli asukkaitaan hyvin koko historiansa ajan, mutta aika söi rakennusta. Tuli hetki, jolloin oli päätettävä, mitä kiinteistölle tehdään.

Marttaliiton ylimääräinen kokous 15.12.2007 päätti antaa Marttaliiton hallitukselle valtuudet tarvittaessa myydä Marttatalo ja ostaa liitolle uudet, tarkoituksenmukaiset toimitilat. Kokous teki järjestön historian kanalta merkittävän päätöksen ja käytti näin yhdistyslain suoma oikeuttaan päättää järjestön omaisuuden käytöstä. Päätöstä edelsi monen vuoden mittainen perusteellinen valmistelu, eri vaihtoehtojen arviointi ja taloudellisen tilanteen puntarointi.

Kauppa Marttakeskuksesta tehtiin 3.3.2008. Kaupassa myytiin Marttatalo ja ostettiin Marttakeskus. Marttaliitto sai omistukseensa Kiinteistöosaakeyhtiö Lapinlahdenkatu 3:n koko osakekannan. Kiinteistö sijaitsee Lapinlahdenkadun ja Malminrinteen kulmassa. Vanha siipi on Lapinlahdenkadun puolella ja uusi siipi Malminrinteen puolella.

Lapinlahdenkatu 3 on kulttuurihistoriallisesti arvokas rakennus, jonka julkisivu, porraskäytävät ja kolmen alimman kerroksen juhlahuoneet ovat suojelukohteita. Rakennuksen vanhan osan on suunnitellut arkkitehti Theodor Höijer ja se on valmistunut vuonna 1901. Uusi puoli on rakennettu kahdessa osassa: vuonna 1932 valmistuneen osan on suunnitellut arkkitehti Armas Esti ja vuonna 1952 valmistuneen laajennuksen arkkitehti Aarne Ervi.

Marttatalon peruskiven muurajuhlaa vietettiin Uudenmaankadulla 17.5.1957. Valokuva Marttaliiton kuva-arkisto.

kuvat Eva Persson

Rakennuksen muuttaminen Marttakeskukseksi alkoi välittömästi kaupanteon jälkeen. Edellinen omistaja oli jo ryhtynyt kunnostamaan tiloja toimistoiksi, ja rakentaminen oli meneillään kaupanteon aikana. Marttaliitto solmi sopimukset rakennuksen rakennuttajakonsultin ja pääurakoitsijan kanssa, ja työt jatkuivat ilman katkosta.

Urakka jaksotettiin neljään vaiheeseen. Ensimmäiseksi valmistuivat Marttaliiton toimiston tilat. Toimisto muutti Lapinlahdenkadulle 29.6. Samana iltana juhlettiin rakennus- ja muuttoporukan kanssa harjakaisia.

Syksyllä aloitettiin talon julkisivun korjaaminen ja talo huputettiin. Huppupeitteeseen on kuvattu talon julkisivu luonnollisessa koossaan. Katutasoa suojaaviin vanerilevyihin Marttaliitto tilasi kuvituksen naapurustossa sijaitsevan Saksalaisen koulun oppilailta.

Vuonna 2009 valmistuvat Uudenmaan Marttojen toimitilat, yhdistysten tilat, ullakko, Ravintola Martta ja Kahvila Martta. Martan Puutarhapiha valmistuu vuonna 2010.

Marttakeskukseen rakennetaan kokous- ja koulutus-

tiloja, joita vuokrataan myös ulkopuolisille. Keskukseen uuden puolen siivessä on vuokrattavia tiloja.

Ensimmäinen marttaryhmä vieraili Marttakeskukseen syyskuussa 2008. Marttaryhmät ovat varanneet innokkaasti tutustumisaikoja Marttakeskukseen.

Marttakeskuksen osto ja Marttatalon myynti tapahtuivat yhtä aikaa, samassa kaupanteossa. Marttakeskuksen hankinta oli Marttaliitolta huomatta investointi tulevaisuuden toimintaedellytyksiin.

Marttaliiton talous on kunnossa ja tase vahva. Käyttötalous rahoitetaan valtionavulla, Raha-automaattiyhdistyksen avustuksilla, Eduard Polónin säätiöltä, Alli Paasikiven säätiöltä ja Karjalan Kulttuurirahastolta saaduilla avustuksilla, kotitalousneuvonnan varainhankinnalla sekä liike- ja sijoitustoiminnan tuotoilla. Marttaliitto jakaa valtionavustuksen valtaosan marttapiireille. Marttaliitto valitsi omaisuutensa hoitajaksi Nordea Private Wealth Managementin. Taseen loppusumma oli 45,8 miljoonaa euroa.

kuvitukset Matti Pikkujämsä

Tuo uusi martta mukaan!

"Marttatoiminta on hyvä harrastus! Haluathan, että tuttavasikin pääsevät siitä osalliseksi. Tuo uusia marttoja mukaan ja osallistu kilpailuun." Näillä sanoilla Marttaliitto julisti jäsenhankintakilpailun. Kilpailuaika oli 19.1.–30.9. 2008.

Kilpailussa korostettiin uuden jäsenen ystävällistä vastaanottoa yhdistyksessä ja perehdyttämistä toimintaan. Ei riitä, että jäsen saadaan mukaan. Hänelle pitää löytyä yhdistyksessä mielenkiintoisia tehtäviä, mukavaa ohjelmaa ja hyvää seuraa.

Uudet jäsenet ilmoitettiin Marttaliittoon jäsenhankintakaavakkeella. Kaavakkeeseen merkittiin myös jäsenen hankkineen henkilön nimi ja jäsennumero. Jäsenhallintajärjestelmä laski vuoden lopussa, kuinka monta jäsentä kukin hankki. Uusi jäsen laskettiin mukaan sitten, kun hän on maksanut jäsenmaksunsa.

Koska uusien jäsenien hankinta on helpompaa suurla kuin pienillä paikkakunnilla, tuloksien laskemisessa käytettiin kerrointa sen mukaan, missä jäseniä hankkivan martan yhdistys sijaitsee. Jos yhdistys sijaitsi samassa kaupungissa piirin toimiston kanssa, kerroin oli 1 ja kaikilla muilla yhdistyksillä 1,3. Jokaisesta uudesta jäsenestä martta sai siis joko 1 tai 1,3 pistettä yhdistyksensä kotipaikkakunnan mukaan.

Kilpailu koski myös piirejä. Jokaisen piirin tavoitteena oli jäsenmäärän nostaminen 20 prosentilla. Voittaja on piiri, joka nostaa jäsenmääräänsä prosentuaalisesti eniten. Parhaat jäsenhankkijat, sekä martat että piirit, palkitaan vuonna 2009.

Vuoden martta valittiin

Martan päivänä 26.7. nimettiin ensimmäistä kertaa Vuoden martta. Hän oli Anne Pesonen Renkomäen Martoista, Itä-Hämeestä. Hänet kuitettiin Martan päivän juhlassa Kenkäverossa, Mikkelissä.

Anne Pesonen kiitti omaa yhdistystään siitä, että pääsi täysillä mukaan toimintaan kuusi vuotta aikaisemmin.

– Yhdistys otti uuden martan avosylin vastaan. Mielenkiintoisia tehtäviä riitti aloittelijallekin. Sain ystäviä ja tutustuin uusiin ihmisiin.

Anne Pesonen on ollut yhdistyksensä terveysmarttana, hallituksen jäsenenä, puheenjohtajana ja apuohjaajana maahanmuuttajakurssilla. Renkomäen Martat ovat käyneet äiti-lapsikerhoissa kertomassa toiminnastaan ja toimittaneet ruokavinkkejä Etelä-Suomen Sanomiin.

Vuoden martan valinnalla haluttiin kiinnittää huomiota ihmisiin, jotka tekevät ansiokasta järjestötyötä ja kantavat vastuuta yhdistyksissään. He ovat hengenluojia ja yhteisön koossapitäjiä, esimerkkejä järjestötoiminnan vetovoimasta. Yhtenä valintaperusteena oli, että henkilö tekee järjestöä tunnetuksi omassa elämämpiirissään.

kuva Miska Reimaluoto

Vuoden martta 2008
Anne Pesonen.

Valinnalla etsittiin henkilöä, joka on tiiviisti mukana toiminnassa ja toteuttaa marttajärjestön arvoja, toimii yhteisönsä parhaaksi sekä luo yhteishenkeä ja yhteisöllisyyttä. Vuoden martan toivottiin olevan ystävällinen, avoin ja suvaitsevainen ihminen, joka saa yhdistyksessään uudetkin jäsenet tuntemaan itsensä lämpimästi tervetulleiksi. Haettiin henkilöä, joka kehittää toimintaa martta-aatetta ja -perinnettä kunnioittaen. Ehdolle sai laittaa järjestökonkarin yhtä hyvin kuin äskettäin mukaan liittyneen.

Jokainen marttayhdistys sai tehdä yhden ehdotuksen Vuoden martaksi. Yhdistykset lähettivät ehdotuksensa piirilleen. Piirit valitsivat ehdotusten joukosta yhden, jonka lähettivät Marttaliittoon. Vuoden martta valittiin näiden ehdotusten perusteella. Raatiin kuuluivat Maija Riihijärvi-Samuel (MM-Martat), Merja Siltanen (Marttaliiton puheenjohtaja), Susanne Ranta-Kiiski (Novita), Tapani Kivimäki (Muonion Martat) ja Päivi Wennerström (Taloustutkimus Oy).

NÄMÄ PIIRIT VALITSIVAT OMAN VUODEN MARTTANSA:

- ✕ Etelä-Karjalan Martat: **Lea Sairanen**, Vuoksenniskan Martat
- ✕ Itä-Hämeen Martat: **Anne Pesonen**, Renkomäen Martat
- ✕ Keski- ja Etelä-Pohjanmaan Martat: **Kaisu Niemelä**, Teuvan Martat
- ✕ Keski-Suomen Martat: **Terttu Ristolainen**, Vihtavuoren Martat
- ✕ Lapin Martat: **Sari Viitamaa**, Lapin yliopiston Martat
- ✕ Pohjois-Karjalan Martat: **Päivi Leinonen**, Kesälahti-Martat
- ✕ Pohjois-Savon Martat: **Elvi Karvonen**, Oravakosken Martat
- ✕ Satakunnan Martat: **Pirjo Kannisto**, Sampolan Martat
- ✕ Uudenmaan Martat: **Helvi Ijäs**, Korson Martat

Ruokamenoissa voi säästää

kuva Ari Nakari

Imatralaisen Lea Sairasen perheessä syödään kotona tehtyä ruokaa. Lea kanssa aterioivat pojat Aleksi (vas.), Samu ja Sampo.

Julkisuudessa keskusteltiin kiivaasti ruoan hinnannoususta ja sen vaikutuksista kuluttajien talouteen. Marttojen säästövinkit ja ohjeet edulliseen kotiruokaan olivat taas kovin kysyttyjä.

Marttaliitossa tehtiin erilaisia laskelmia ruoan hinnasta kotitalousneuvonnan käyttöön.

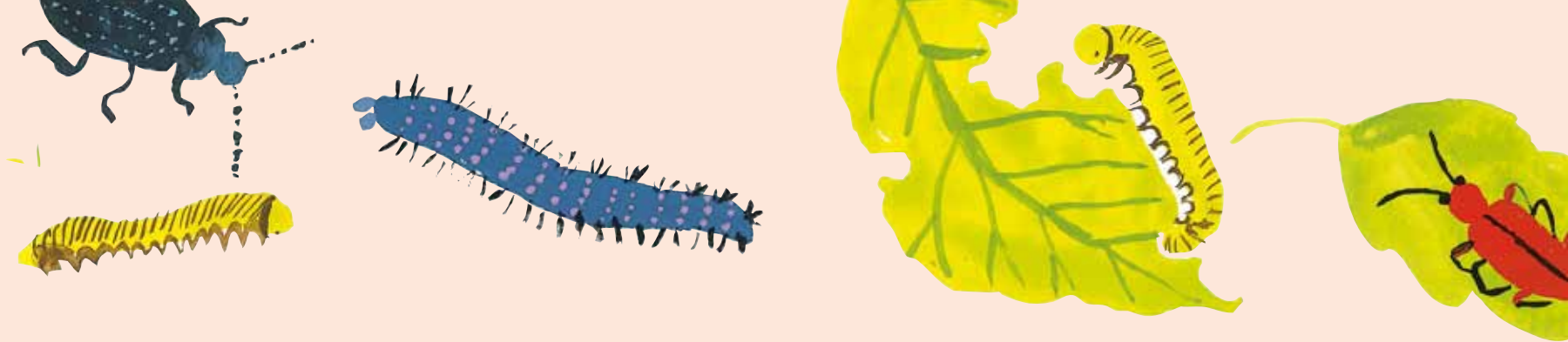
Hintojen nousu tuo aivan uudet vaatimukset ja paineet kotitalousneuvonnalle. Ajankohtaisen taustatiedon hankkimiseksi Marttaliitto toteutti ensimmäisen marttabarometrin, jossa selvitettiin marttojen näkemyksiä elintarvikkeista: Mitä, mistä ja miksi ostetaan? Muuttuvatko ostotottumukset hintojen kohotessa? Sähköpos-

Vuoden 2008 kuluessa talouden tilanne muuttui nopeasti. Nousukausi päättyi, ryhdyttiin puhumaan taantumasta, jopa lamasta.

titse toteutettuun kyselyyn vastasi lähes 400 marttaa.

Barometrin mukaan martat arvostavat suomalaisuutta, elintarvikkeiden korkeaa laatua ja hyvää taloudenpitoa. Kaksi kolmesta barometriin vastanneesta seurasi elintarvikkeiden hintoja. Oman hyvinvoinnin lisäksi marttoja kiinnostaa myös ympäristön tila. Lähes kolmasosa ostaa mieluiten kotimaisia elintarvikkeita. Myös hinta on tärkeä valintaperuste. Monet kasvattavat osan elintarvikkeista itse ja käyttävät runsaasti luonnontuotteita. Pakastaminen, leipominen ja ruoanlaitto auttavat taloudenpidossa. Useampi kuin kaksi kolmesta vastajasta tekee ostoslistan ennen kaupassakäyntiä. Heräteostoksina hankitaan herkkuja ja tarjoustuotteita.

Martat seuraavat hintoja ja tarjouksia tarkasti. Ensimmäisenä vähennetään lihan, makeisten ja virvoitusjuomien käyttöä, jotta rahat saadaan riittämään. Martat säästävät myös muusta kuin elintarvikkeista, sillä hyvää ja ravitsevaa ruokaa pidetään tärkeänä osana elämänlaatua.

6 | *Martta kylvää, koului ja kasvattaa*

Lähes kolmesataa innostunutta marttaa aloitti puutarhamartaksi kouluttautumisen heti kotipuutarhaneuvonnan kehittämishankkeen ensimmäisenä toimintavuonna. Hankkeella vahvistetaan jäsenistön puutarhaosaamista.

Kursseilla ja koulutustilaisuuksissa perehdyttiin puutarhan perustamiseen, siementen valintaan, kylvöön ja taimikasvatukseen sekä koristekasvien valintaan. Lisäksi harjoiteltiin pensaiden ja puiden hoitoleikkauksia. Oppi meni perille, kun martat pääsivät itse leikkaamaan hedelmäpuita ja marjapensaita. Koulutuksen kohokohtana oli opintoretki käytännön puutarhavihjelmille.

Koulutuksen jälkeen puutarhamartat järjestivät omissa yhdistyksissään puutarha-aiheisia tietoiskuja ja kertoivat ajankohtaisista kotipuutarha-asioista. Piirien puutarhaneuvoja oli puutarhamartan tukena kurssin jälkeenkin ja vastaili marttailloissa heränneisiin

kysymyksiin puhelimitse ja sähköpostilla.

Kurssin opit olivat tarpeen, kun puutarhamartat antoivat neuvontaa kauppapuutarhojen järjestämässä yleisötilaisuuksissa ja messuilla. Mukana oli aina myös piirin puutarhaneuvoja. Tilaisuuksissa muun muassa mitattiin maan happamuutta ja näytettiin, miten maanäyte otetaan tutkimusta varten. Martat kylvivät siemeniä, koulivat taimia ja tekivät kesäkukista ruukkuistutuksia.

Kun aiheena oli Ötökkätorjuntaa marttojen malliin, puutarhamartat kertoivat yleisölle myrkyttömiä kasvinsuojeluvinkkejä.

Loppuvuodesta hankkeeseen palkattiin projektipäällikkö

Hanketta rahoittaa Polónin säätiö.

Yhteistyökumppaneina ovat Taimistoviljelijät ry, S.G.Nieminen ja Viljavuuspalvelu Oy.

KOTIPUUTARHA-
NEUVONNAN
KEHITTÄMIS-
HANKE:

✖ toteutetaan vuosina 2008–2011

✖ ensimmäisenä vuonna mukana oli 11 piiriä ja 8 puutarhaneuvoja

✖ koulutukseen osallistui 280 puutarhamarttaa 130 marttayhdistyksestä

✖ yleisötilaisuuksissa tavoitettiin lähes 400 henkilöä

✖ vuonna 2009 mukana ovat kaikki 16 piiriä.

Piirit

Marttajärjestykseen kuuluu 16 piiriä, jotka kattavat koko Suomen Ahvenanmaata lukuun ottamatta. Piirit antavat kotitalousneuvontaa ja vastaavat marttojen järjestäytymisestä alueellaan. Merkkipäiväänsä juhlivat Etelä-Savon Martat (50 vuotta) ja Pohjois-Pohjanmaan Martat (90 vuotta).

ETELÄ-HÄMEEN MARTAT

Perustettu vuonna 1952
Rauhankatu 5, 13100 Hämeenlinna
p. (03) 682 1287
etunimi.sukunimi@martat.fi
www.martat.fi/etela-hame
Toiminnanjohtaja
Arja Pehkonen
Puheenjohtaja
Marja-Leena Niskanen

ETELÄ-KARJALAN MARTAT

Perustettu vuonna 1921
Raatimiehenkatu 22, PL 105, 53101 Lappeenranta
etunimi.sukunimi@martat.fi
p. (05) 622 1100
www.martat.fi/etela-karjala
Toiminnanjohtaja
Tuija Valjakka
Puheenjohtaja
Lea Sairanen

ETELÄ-SAVON MARTAT

Perustettu vuonna 1958
Kenkävero
Pursialankatu 6, 50100 Mikkeli
p. (015) 228 910, 0440 228 910
etunimi.sukunimi@martat.fi
www.martat.fi/etela-savo
Toiminnanjohtaja
Ritva Oiva
Puheenjohtaja
Aira Nurminen

ITÄ-HÄMEEN MARTAT

Perustettu vuonna 1917
Laaksokatu 1, 15140 Lahti
p. 010 838 5630
etunimi.sukunimi@martat.fi
www.martat.fi/ita-hame
Toiminnanjohtaja
Tuulikki Uusitalo
Puheenjohtaja
Sirkka Mantula

KAINUUN MARTAT

Perustettu vuonna 1938
Sammonkatu 10 A 3, 87100 Kajaani
kainuun.martat@kajaani.net
p. (08) 622 429
www.martat.fi/kainuu
Toiminnanjohtaja
Pirjo Määttä
Puheenjohtaja
Raija Kemppainen

KESKI- JA ETELÄ-POHJANMAAN MARTAT

Perustettu vuonna 1929
Vingenkatu 15 A ja Vingenkatu 15 B 14, 67100 Kokkola
p. (06) 831 7887
etunimi.sukunimi@martat.fi
www.martat.fi/keetpo
Toiminnanjohtaja (ma.)
Päivi Käsälä
Puheenjohtaja
Ulla Keski-Sämpi

KESKI-SUOMEN MARTAT

Perustettu vuonna 1925
Väinökatu 36 b A, 40100 Jyväskylä
p. 010 838 5640, 050 438 7532
keski-suomen@martat.fi
www.martat.fi/keski-suomi
Kehitysjohtaja
Kati-Erika Timperi
Puheenjohtaja
Raija Heiskala

KYMENLAAKSON MARTAT

Perustettu vuonna 1921
Torikatu 6, 45100 Kouvola
p. 010 838 5650
etunimi.sukunimi@martat.inet.fi
www.martat.fi/kymenlaakso
Toiminnanjohtaja
Anne Saarikko
Puheenjohtaja
Leena Mäkinen

LAPIN MARTAT

Perustettu vuonna 1926
Rovakatu 13, 96100 Rovaniemi
p. 010 838 5557
etunimi.sukunimi@martat.fi
www.martat.fi/lappi
Kehitysjohtaja **Eija Räihä**
Puheenjohtaja
Liisa Eloranta

PIRKANMAAN MARTAT

Perustettu vuonna 1926
Tampellan Esplanadi 7, 33100 Tampere
p. 010 838 5610
etunimi.sukunimi@martat.fi
www.martat.fi/pirkanmaa
Toiminnanjohtaja
Marja Kuuteri-Kallio
Puheenjohtaja
Maija Lepistö

POHJOIS-KARJALAN MARTAT

Perustettu vuonna 1907
Kauppakatu 23 b B 13, 80100 Joensuu
p. (013) 122 450
pohjois-karjala@martat.fi
www.martat.fi/pohjois-karjala
Toiminnanjohtaja
Ilona Tossavainen
Puheenjohtaja
Tuula Kähkönen

POHJOIS-POHJANMAAN MARTAT

Perustettu vuonna 1919
Kajaaninkatu 36, 90100 Oulu
p. 010 838 5620
etunimi.sukunimi@martat.fi
www.martat.fi/pohjois-pohjanmaa
Toiminnanjohtaja
Katri Savolainen
Puheenjohtaja
Eila Keränen

POHJOIS-SAVON MARTAT

Perustettu vuonna 1917
Ajurinkatu 43,
70110 Kuopio
p. (017) 264 8774,
050 339 4260
pohjois-savon@martat.fi
www.martat.fi/
pohjois-savo
Toiminnanjohtaja
Anne Matilainen
Puheenjohtaja **Aila Nurmi**

SATAKUNNAN MARTAT

Perustettu vuonna 1952
Valtakatu 7, 28100 Pori
p. (02) 633 0141, 050
412 2285
satakunta@martat.fi
www.martat.fi/satakunta
Toiminnanjohtaja
Raija-Liisa Heinonen
Puheenjohtaja
Tellervo Leppiniemi

UUDENMAAN MARTAT

Perustettu vuonna 1929
Kalevankatu 3 B, 5.krs,
00100 Helsinki
syksystä 2009
Lapinlahdenkatu 3 A,
00180 Helsinki
p. 010 838 5660
etunimi.sukunimi@
uudenmaanmartat.fi
www.uudenmaanmartat.fi
Toiminnanjohtaja

Anne Lempinen
Puheenjohtaja
Hanna Markkula-Kivisilta

VARSINAIS-SUOMEN MARTAT

Perustettu vuonna 1908
Yliopistonkatu 33 G, 3.
krs, 20100 Turku
p. (02) 284 2200
varsinais-suomen@
martat.fi
etunimi.sukunimi@martat.fi
www.martat.fi/
varsinais-suomi
Toiminnanjohtaja
Sanna Voutilainen
Puheenjohtaja
Riitta Leinonen

Hallitus

Puheenjohtaja
Merja Siltanen, Turku
varapuheenjohtaja
Leena Mäkinen, Kouvola
Maila Koistinen, Jyväskylä
Maija Lepistö, Tampere
Tellervo Leppiniemi, Pori
Maija Niskanen,
Hyrynsalmi
Eila Piippo, Ilomantsi
Tanja Rantanen, Vantaa
Airi Väänänen, Iisalmi

varajäsenet:

Eila Peräkylä, Ylämaa
Hanna Markkula-Kivisil-
ta, Vantaa

Kunniajäsenet

kunniapuheenjohtaja
Saara Mikkola, Hämeenlinna

kunniajäsenet

Birgitta Bröckl, Parainen
Anni Cleve, Vehkalahti
Eeva Eerola, Tampere
Salme Holma, Tuusula
Kerttu Huitu, Vihti
Pirkko Ikonen, Toivakka
Ilta Ikkala, Saarijärvi
Liisa Laitinen, Siilinjärvi
Katri Lehto, Hyvinkää
Marjatta Lindeberg, Kesälahti
Maija Nevalainen, Ruokolahti
Maija Pekkarinen, Helsinki
Kerttu Peltoniemi, Kokkola
Leila Rautalahti, Espoo
Anja Sillanpää, Mynämäki
Helena Snellman, Helsinki
Eva von Weissenberg, Kemiö

Yhteystiedot

Marttaliitto ry
Marttakeskus
Lapinlahdenkatu 3 A
00180 Helsinki

martat@martat.fi
www.martat.fi

Marttojen neuvontapuhelin
0600 14882
ma-pe klo 12-15.
Puhelun hinta 1,70 €/min + pvm

Perinnetietokeskus Syreeni
Kenkävero
Pursialankatu 6
50100 Mikkeli
(015) 228 917
www.martat.fi/
perinnetietokeskus

Puutarha on kodin käyntikortti

Marttojen perinnetietokeskus Syreenin kesänäyttely Puutarha – kodin käyntikortti kertoi marttojen puutarhaneuvonnan historiasta. Puutarhaneuvonnalla on vankat perinteet marttatoiminnassa. Neuvonta aloitettiin heti järjestön perustamisvuonna 1899.

Martat ovat aina olleet innokkaita puutarhaharrastajia. On viljelty juureksia ruoan jatkeeksi ja vaalittu kukkia kauneuden tähden.

Viime vuosisadan alussa puutarhanhoito oli harvinaista tavallisissa kodeissa. Yleisimmin kasvatettiin lanttua, naurista, hernetta ja sipulia. Kansa tutustui kasviksiin ja niiden käyttöön vähitellen. Sitä edistivät marttojen ja maanviljelysseurojen puutarhaneuvonta ja pappiloiden sekä isojen talojen esimerkki.

Aluksi tärkeintä oli puutarhasta saatava hyöty, mutta 1930-luvulta lähtien alettiin korostaa yhä enemmän puutarhasta nauttimista sekä sen lepoa ja rauhaa tuottavia ominaisuuksia. Hyvin hoidettu puutarha hyötykasveineen ja kukkineen oli emännän ylpeys. Martat istuttivat pihoilleen koristeeksi erityisesti syreenejä, joista tulikin marttakodin tunnus.

Martat saattoivat lähteä kauempaakin katsomaan kiinnostavia pihoja. Ensimmäiset marttojen puutarharetket tehtiin kesällä 1903.

Marttojen puutarhaneuvonta kodeille jatkui monissa kunnissa aina 1950-luvulle saakka. Neuvojat opastivat emäntiä ja myivät siemeniä, taimia ja erilaisia opaskirjasia.

MARTTOJEN PERINNETIETO- KESKUS SYREENI

- ✦ kesänäyttely Puutarha – kodin käyntikortti
- ✦ joulukuussa Seiminäyttely: jouluseimipatsaita ja seimiasetelmia
- ✦ vuoden aikana noin 19 400 kävijää.

Saako mustarouskua syödä?

kuva Sari Tammikari / Studio Piquant

Sienet kiinnostavat suomalaisia. Tämä tuli todistettua Valtakunnallisena sienipäivänä 30.8., jolloin piirien järjestämissä sieninäyttelyissä kävi runsaat 5 500 asiakasta. Piirit järjestivät yhteensä 17 sieninäyttelyä kauppakes-

kuksissa, kauppahalleissa, huoltoasemien pihalla, toreilla ja ulkoilualueilla. Näyttelyissä oli esillä erityisesti kauppasieniä ja niiden näköislajeja, jotka eivät kelpaa syötäväksi, sekä myrkyllisiä sieniä. Laajim-
paan näyttelyyn oli kerätty 100 sienilajia. Useimmiten lajeja oli noin 50.

Sienineuvonnan asiakkaita pyydettiin myös vastamaan Arktiset Aromit ry:n tekemään kyselyyn.

Sienet kiinnostavat suomalaisia. Tämä tuli todistettua Valtakunnallisena sienipäivänä 30.8., jolloin piirien järjestämissä sieninäyttelyissä kävi runsaat 5 500 asiakasta. Piirit järjestivät yhteensä 17 sieninäyttelyä kauppakes-

Näyttely-yleisöä kiinnosti eniten sienien tunnistaminen: miten erotan hyvän ruokasienen näköislajista. Moni halusi oppia tunnistamaan isohaperon, Vuoden sienet. Myös metsätyypeistä ja sienien tyypillisistä kasvupaikoista haluttiin tietoa. Sienien säilöntään ja ruoaksi valmistamiseen haettiin neuvoja.

SIENINÄYTTELYJEN SUOSIKKIKYSYMYKSIÄ:

- ✖ Mistä aloittelevan sienestäjän kannattaa aloittaa sienien opiskelu?
- ✖ Voiko mustarouskua syödä?
- ✖ Kuinka myrkyllinen on lakritsirousku?
- ✖ Voiko syödä kaikkia niitä sieniä, joista tulee maitoa?
- ✖ Miten erottaa herkkutatin sappitatista? Lampaankäävän typäskäävästä? Haperot rouskuista?
- ✖ Miten valkokärpässien ja herkkusien erottaa toisistaan?
- ✖ Mitkä ovat sikurirouskun tuntomerkit?
- ✖ Pitääkö karvarouskun karvat poistaa?
- ✖ Voiko tattien pillit syödä?
- ✖ Miten voitatin limaisen pintakelmun saa pois?
- ✖ Voiko kehnäsien sekoittaa johonkin myrkkysieneen?
- ✖ Kuinka sieniä säilötään?
- ✖ Voiko pari vuotta sitten kuivattuja sieniä käyttää?

9 | *Pikkukokki oppii perustaidot*

Pikkukokkikerhoissa 7–12-vuotiaat koululaiset opettelevat ruoanlaittoa ja leipomista. Perustaidot ja terveelliset ruokailutottumukset tulevat tutuiksi yhdessä puuhaten, kokeillen ja aterioiden. Yhdessä katetaan pöytä, tiskataan astiat ja siistitään keittiö. Kerhossa voidaan myös askarrella tai keskustella rahankäytöstä, kuluttamisesta ja oman huoneen siivoamisesta. Pikkukokit voivat suorittaa taitoavaimia. Kerhoja pitävät marttayhdistykset ja piirit.

Pikkukokkitoiminnan kehittämishanke tuotti Pikkukokki keittiössä -kirjan, jonka ohjeet sopivat kerhokäyttöön ja nuoren omaksi keittokirjaksi kotiin. Hankkeen aineistoon kuuluu myös ohjaajan opas.

MUUT HANKKEET

Pidä kiinni rahoistasi

Tili tuli – mihin meni? Käteisellä vai luotolla? Mitä tapahtuu, jos laskut jäävät maksamatta? Parhaat säästövinkit. Muun muassa näitä teemoja pohditaan piirien järjestämällä Pidä kiinni rahoistasi -kursseilla ja luennoilla. Kursseille osallistuu erityisesti nuoria, nuoria perheitä ja työttömiä.

Yhteistyötä tehdään työvoima- ja sosiaalitoimistojen, seurakuntien, velkaneuvonnan, nuorisotyön ja muiden järjestöjen kanssa.

- ✦ 12 piiriä
- ✦ 157 talousneuvontapainotteista ruokakurssia
- ✦ 181 luentotuntia

Keittiö K18

Kursseilla nuoret tekevät ruokaa ja aterioivat yhdessä. Keskustellaan oman kodin hoitamisesta, ruokaostoksista ja ruoan hinnasta, keittiön työvälineistä ja vakuutuksista. Kursseja tuki Tapiola-ryhmä.

- ✦ 15 piiriä mukana
- ✦ 32 kurssisarjaa
- ✦ noin 480 osallistujaa

Kokataan yhdessä

Kursseilla lapset ja aikuiset tekevät yhdessä ruokaa. Valittavana on viisi eri aihetta: Kasviskarnevaalit, Jauhelihasta moneksi, Pastaa pöytään, Makuja maailmalta ja Leivotaan, leivotaan.

- ✦ 16 piiriä
- ✦ 52 kurssisarjaa
- ✦ noin 1 400 osallistujaa

Arki sujuvaksi

Kotitalouskursseja järjestetään esimerkiksi mielenterveys- ja päihdekuntoutujille sekä maahanmuuttajille perheineen. Kursseilla tehdään ruokaa, aterioidaan yhdessä ja keskustellaan ravitsemuksesta, kodinhoitosta ja kodin raha-asioista. Maahanmuuttajakursseilla tärkeää on arjen sanaston oppiminen. Yhteistyötä tehdään mielenterveyskeskusten, päiväsairaaloiden, kuntoutuskotien, mielenterveysseurojen, A-klinikkatoimen, seurakuntien, Sininauhaliiton, vankiloiden, vastaanottokeskusten, maahanmuuttajien palvelupisteiden, kansainvälisten kohtaamispaikkojen ja maahanmuuttajayhdistysten kanssa.

- ✦ 16 piiriä
- ✦ 603 kurssia
- ✦ noin 5 100 osallistujaa

Aurinkoleipomo käynnistyi

kuva Terhi Lindqvist

Martat tukevat Pag-La-Yiri-järjestön tekemää neuvontatyötä Burkina Fasossa, Afrikassa. Vuosina 2006–2008 marttojen tuella on rahoitettu materiaaleja leipomoon, jossa on sekä perinteinen että aurinkoenergialla toimiva uuni. Tarkoitus on, että leipomosta saatavilla tuloilla Pag-La-Yiri

ri pystyy tekemään kotitalousneuvontaa ilman ulkopuolista tukea.

Yritystoiminta käynnistyy vähitellen, ja Pag-La-Yiri toimii martoilta tukea vielä kaksivuotiskaudeksi. Marttaliitto on saanut tähän tarkoitukseen rahoitusta myös Suomen ulkoministeriöltä.

Paikalliset neuvojat saavat lisäkoulutusta ympäristöky-symyksissä ja AIDS-perheiden kanssa tehtävässä työssä.

Ravitsemustieteilijä Heli Kuusipalo ja projektipäällikkö Placide Koulibaly tekivät arvioinnin marttojen ja Pag-La-Yirin yhteistyöstä. He totesivat, että järjestön työ edistää miesten ja naisten välistä tasa-arvoa, koska neuvontatilaisuuksissa keskustellaan yhdessä kodin asioista. Perinteisesti niitä pidetään vain naisen elämänpiiriin kuuluvina.

Ilmastoteko kiinnosti Euroopassa

Maailman maaseutunaisten liiton ACWW:n konferenssissa pohdittiin naisjärjestöjen roolia ilmastomuutoksen ehkäisemisessä. Konferenssi pidettiin Southamptonissa, Englannissa, ja siihen osallistui 150 ACWW:n jäsenjärjestöjen edustajaa Euroopasta. Puheenjohtajana toimi Marttaliiton puheenjohtaja ja ACWW:n Euroopan alueen puheenjohtaja Merja Siltanen.

– Ilmastomuutos on totta. Ota selvää asioista ja tee oma osuutesi ilmastotalkoissa. Paniikki ei auta ketään. Elämästä on voitava nauttia, sanoi kokouksen pääpuhujaja, valtameritutkija Denise Smyth-Wright.

Marttaliiton kehitysohjelma Asta Kuosmanen esitteli Martan ilmastoteko -kilpailua ja sen tuloksia. Vuonna 2006 järjestetyssä kilpailussa martat kokeilivat ympäristöystävällisiä tapoja arjessa. Esittelyyn kuului työpaja, jossa taiteltiin sanomalehdistä biojätepusseja. Kilpailu herätti kiinnostusta, ja englanninkielisiä Ilmastotekolomakkeita lähti konferenssiväen mukana pariinkymmenen maahan malliksi.

Kokouksessa hyväksyttiin seuraavat päätöslauselmat ja suositukset: Naisten oikeus luotonsaantiin, Maaseudun naisten oikeus saada riittävää ja oikeanlaista tietoa itseään koskevista asioista sekä Suositus välttää muovipusseja ja turhia pakkausmateriaaleja. Nämä viedään maailmankonferenssin käsittelyyn vuonna 2010.

MAAILMAN
MAASEUTU-
NAISTEN LIITTO
ACWW

- ✕ edistää naisten ja perheiden asemaa koulutuksella ja yhteisökehitysohjelmilla
- ✕ toimii 70 maassa, kaikissa maanosissa
- ✕ toiminta-alueet ovat ravitsemus, lukutaito, kauppa, maatalous, asuminen, ympäristö, vesihankkeet
- ✕ virallisen neuvontajan asema YK:n järjestöissä UNIFEMissä, UNICEFissä, ECOSOCissa ja UNESCOssa.

11 | *Marttakahvi kaunistaa*

kuva Matti Lehto

Muutaman kaupungin kesäiseen ilmeeseen kuuluu Marttakahvio kauppatorilla tai muussa yleisön suosimassa paikassa. Kahvio on keidas, jossa lomamatkailijat ja paikkakuntalaiset nauttivat hyviä leivonnaisia ja tuoretta kahvia. Paikkakunnan omat herkut kuuluivat tietenkin valikoimiin. Kahviot

ovat yleensä avoinna touko–syyskuussa tai paikallisten tapahtumien aikana.

Uusin marttakahvio avattiin Kouvolan torilla, lähellä Kymenlaakson Marttojen toimistoa. Asiakaspaikkoja oli yhteensä 42, osa ulkona ja osa sisällä. Tarjolla oli suolaisia ja makeita leivonnaisia, leipiä ja sämpylöitä. Tuotteita valmistettiin Kymenlaakson Marttojen opetuskeittiössä. Kahviolle suunniteltiin raikas marttailme ja -sisustus. Esimerkiksi juomat nautittiin oikeista marttamukeista.

Kahviossa tarjottiin myös kotitalousneuvontaa Keskiviiikon kesävinkeissä. Aiheina olivat esimerkiksi kompostointi, jätevesien käsittely mökillä, siivous, sienestys ja puutarhan syystyöt.

MUUT MARTTAKAHVIOT Joensuu

Pohjois-Karjalan Marttojen kahvio Joensuun torilla. Myös Piirakkapaja, Lasten piirakkakoulu ja Lasten pullakoulu.

Kokkola

Keski- ja Etelä-Pohjanmaan Marttojen kahvila Kokkolan torilla.

Kuopio

Pohjois-Savon Marttojen kahvio Kuopion Kauppatorilla.

Lappeenranta

Etelä-Karjalan Marttojen vohvelikioski Satamatorilla.

Pori

Satakunnan Marttojen vohvelikahvio Pori Jazz -kadulla Etelärannassa Pori Jazzin aikana.

Marttanukke kestää aikaa

Marttanukke vietti satavuotissyntymäpäiväänsä vuonna 2008. Idea nukkien valmistamisesta keksittiin vuonna 1908 Turun Marttayhdistyksen ompelukerhossa. Kerholaiset halusivat luoda työtilaisuuksia kotiäideille, ja yhdistyksen sihteeri Aurora Jansson ehdotti nukkien valmistamista ja myyntiä. Perustettiin Turun Martta-nukketeollisuus eli Nukkela.

Pian huomattiin, että kyseessä oli menestystuote. Nuket kävivät hyvin kaupaksi. Ne saivat palkintoja näyttelyissä ja messuilla, ja niitä vietiin jonkin verran myös ulkomaille. Nukkelalle vuokrattiin omat tilat ja palkattiin johtajatar. Nukenteko työllisti kymmeniä koteja.

Nukentekijät valmistivat nuket kodeissaan ohjeiden ja mallien mukaan valmiiksi leikatuista kankaista. Nukeilla oli massasta valmistettu pää ja puuvilla- tai pella- vakankainen vartalo, jonka täytteenä oli sahajauhoa.

Nukkeja tehtiin sekä aikuisille että lapsille: oli esimerkiksi kansallispukuisia matkamuistonukkeja, marttapukuisia nukkeja ja sota-ajan nukkeja lottapuvussa tai sotilasasussa.

Lapsille tarkoitetut nuket muistuttivat oikeita tyttöjä ja poikia. Suosikkimalli oli Pipsa, ja kysyttyjä olivat myös Bebet eli prinsessanuket. Kaikille nukeille annettiin nimet: oli Pelle, Maija, Lasse, Liisu, Sinikka, Nippa, Matti, Elna....

Sotavuosina materiaalista oli pula ja tilauksia oli vaikea toimittaa perille. Vuonna 1943 kansanhuoltoministeriö ryhtyi säännöstelemään leikkikalujen valmistusta ja kielsi nukketuotannon. Martat saivat jatkaa nukkien valmistusta paperikankaasta. Leluteollisuus vapautettiin valvonnasta vuonna 1945, mutta raaka-ainepula jatkui pitkään.

Lelujen maahantuonti lisääntyi 1950-luvulla, ja muoviset nuket tulivat markkinoille. Nukkelassa valmistettiin 1960-luvulla mollamaijoja ja kangaseläimiä. Vuosikymmenen lopulla Oy Stockmann Ab osti puolet tuotannosta. Turun Marttanukketeollisuuden toiminta myytiin vuonna 1974.

Nykyään alkuperäiset marttanuket ovat keräilijöiden aarteita. Vanhoja nukkeja korjataan ja nukkekursseilla valmistetaan uusia nukkeja vanhojen mallien mukaan.

13 | *Lehti on järjestön sydän*

Mistä martta kuuli ensimmäisen kerran Kesä-kirjasta, Vuoden martta -kilpailusta, Kohtaamispaikkana koti -teemasta, jäsenmaksujen aikataulusta tai uusista jäseneduista? Luultavasti Martat-lehdestä, omasta jäsenlehdestään.

Martat saavat jäsenlehden kotiinsa kahdeksan kertaa vuodessa. Lehdellä on pitkät perinteet: nyt ilmestyi 106. vuosikerta.

Marttajärjestö on avoin kaikille. Siitä vakuuttuu, kun selaa lehteä: jutuissa tavataan sinkkuja ja suurperheellisiä, äidinäitejä ja tyttärenäittäriä, kotiäitejä ja uranaisia, pääkaupunkilaisia ja pikkukyläläisiä, miehiä ja naisia. Lehti seuraa myös marttayhdistysten vaihteita: vuonna 2008 käytiin yhdistyksissä Kokkolasta Keminmaahan, Espoosta Poriin, Lemulta Kauhajolle.

Vuoden teema Kohtaamispaikkana koti näkyi juttu-

valikoimassa: lehdessä puhuttiin esimerkiksi koti-ikävästä, perinteiden oppimisesta, hyvästä emännästä ja kodin kutsuvasta sisäänkäynnistä.

Lukijat voivat lähettää palautetta lehdessä olevalla lomakkeella tai sähköpostilla. Vuoden keustosuosikki oli ruokajuttujen sarja Keittiö on kodin sydän. Jutuissa vierailtiin marttojen keittiöissä. Haastateltavat kertoivat kotinsa ruokailutavoista, antoivat lukijoille suosikkireseptejään ja saivat Marttaliiton asiantuntijoilta uusia ruokaohjeita ja neuvoja.

Lehden lisäksi marttojen kotisivut palvelevat jäsenistöä ja kaikkia muitakin tiedonhaluisia kansalaisia. Miljoonan kävijän raja meni rikki: Osoitteessa www.martat.fi vieraili vuoden aikana 1 105 351 kiinnostunutta. Kävijämäärä jatkoi kasvuaan, sillä vuonna 2007 kävijöitä oli 1 031 421.

Nauti kesästä kotona

Marttaliitto julkaisi kesän kynnyksellä Martan kesäkirjan, joka keskittyy kesänviettoon kotona. Silloin nautitaan pihapiiristä, parvekkeesta tai lähiluonnosta; läheisten seurasta, valoisasta vuodenajasta ja

luonnonantimista.

Martan kesäkirja neuvoo otteet moniin kesäkauden kotiaskareisiin, kuten ikkunanpesuun, mattopyykille ja saunavastan tekoon. Kirjan avulla kotipuutarhuri osaa perustaa kukkapenkin tai torjua tuhohyönteisiä luonnonmukaisin keinoin. Martan kesäkirja neuvoo järkevän kesäbudjetin teossa. Sadepäivien varalle kirjassa on ideoita kierrätysmateriaaleista askarteluun.

Kirjassa on yli roo kesäruokaohjetta: salaatteja, suomalaisia leivonnaisia, kylmiä keittoja, vokkiruokia, perunaroukia, lettuja, vohveleita, jälkiruokia ja juomia. Kirjassa kokataan myös tulen äärellä, grillillä ja nuotiolla.

Kirjan teki Marttaliiton työryhmä Arja Hopsu-Neuvonen ja Milla Härkönen (ruoka), Teija Jerkku (kodinhoito ja talous), Asta Kuosmanen (puutarha) ja Pirkko Elomaa-Vahteristo (askartelu ja kierrätysmateriaalit). Kuvitus on Matti Pikkujämsän.

MYYNITUOTTEET

- ✕ Martan kesäkirja
- ✕ Pikkukokki keittiössä -kirja. Kirjan rinnalle tehtiin Ohjaajan opas ja Elma-messuille vihkonen Marttojen virkistävät välipalat pikkukokeille. Opas ja vihkonen eivät ole myyntituotteita.
- ✕ Tunne tekstiilikuidut -vihkonen

NEUVONTA-AINEISTO

- ✕ Lasten ravitsemus raiteilleen -hanke: Neuvontataulut (5 kpl), Vihkot Ruokaseikkailu alkaa! (alle 1-vuotiaan ruokailu), Irvistyksestä innostukseen (leikki-ikäisen ruokailu) ja Kunnon eväät koululaiselle.
- ✕ Syötävän hyviä salaatteja & lämpimiä kasvislisäkeitä

- ✕ Vihkoset vuoden 2008 kasveista: Voikukka (Vuoden yrtti), Punajuuri (Vuoden vihannes), Variksenmarja (Vuoden marja), Isohapero (Vuoden sieni)
- ✕ Puhdas koti -vihkonen
- ✕ Marttojen koti-avun esite
- ✕ Julkaisuja eri yhteistyökumppaneiden kanssa.

Peliohjeet

PELIN TARKOITUS: Tässä lautapelissä pelaajat kulkevat maritojen mukana vuoden 2008 läpi.

PELAAJAT: Pelissä tarvitaan vähintään 2 pelaajaa.

PELIVÄLINEET: Pelilauta, peliohjeet ja Marttamatka 2008 -vihko. Lisäksi tarvitaan yksi arpanoppa ja jokaiselle pelaajalle oma pelinappula.

ARPANOPPA: Käytä valmista arpanoppaa tai askartelee sellainen oheisen ohjeen mukaan.

PELINAPPULAT: Pelinappulaksi käytät kaikki esineet, jotka mahtuvat hyvin pelireitille, esimerkiksi erilaiset maskotit, napit, kolikot, sormukset ja karkit.

PELIN KULKU: Pelaajat arpovat aloitajan heittämällä arpanoppaa jokainen vuorollaan. Suurimman luvun saanut aloittaa, seuraavaksi heittää hänen vasemmalla puolellaan istuva ja niin edelleen järjestyksessä.

Pelaaja liikkuu pelilaudalla eteenpäin niin monta askelta, kuin arpanopan luku osoittaa. Kun pelaaja osuu numeroituun tehtäväväliltä, hän lukee ohjeet viereisestä väymäpyröästä ja toimii niiden mukaan. Lisäksi tietoja tehtäväpyröiden aiheesta pelaajat voivat lukea Marttamatka 2008 -vihosta. Peli päättyy, kun jokainen pelaaja on päässyt malliin.

Mielenkiintoista matkaa maritojen mukana!

Tehävät

LÄHTÖ: Tervetuloa Marttamatkalle!

1 Kohtaanamispäikkänä koti-teen makasi aikaa. Sen kunnaksi saat ylimääräisen heittovuoron.

2 Noin 500 muuttolaatikkoa tarvitaan, kun Marttaliitto muuttaa. Pakkaat ja purat tavaroita 2 heittokierroksen ajan.

3 Marttayhdistyksessä on mukava seurata Pyydä seuraava na jäljessäsi tuleva pelaaja samaan ympyrään kansasi. Jos olet viimeinen pelaaja, mene samaan ympyrään edelläsi olevan pelaajan kanssa.

4 Juhlitt Vuoden maritan valintaa. Loikkaa 3 askelta eteenpäin.

5 Arvioi, paljonko sinulta menee viikossa rahaa ruokaan. Anna peliitovereillesi edullinen arkiruokaohje.

6 Kylvät kesäkuukan siemeniä. Odota niiden itämistä 2 heittokierroksen ajan.

7 Käyt perinnetietokeskus Syreen kesäpäivätyössä. Siellä sinulle selvä, mikä on maritojen nimikkopensas. Saat siitä ilosta ylimääräisen heittovuoron.

8 Hyvä sienivuos houkuttelee metsään. Poimit korin täyteen haaparuskua ja kiiruhdat kotiin saaliisi kanssa. Sienet on hyvä kääsitellä mahdollisimman pian keräämisen jälkeen. Jätät säilömään 2 heittokierroksen ajaksi.

9 Törttu kaubaan ja vispidään Pikukukki keittiossa -kirjan kansa. Kerro mulle, mikä oli lapsute- si lempiruoka.

10 Paistat muffineita aurinko-energiolla Burkina Fasossa. Kutsu takanaasi tuleva pelaaja mukana maistamaan. Jos olet viimeinen pelaaja, saat ylimääräisen heittovuoron.

11 Nauvit toritunnelmasta maritakahviossa 2 heittokierroksen ajan.

12 Tunnistat aidon maritanuken antiikkikaupan ikkunasta. Kerro mulle muistotasi marittanuksesta tai jostakin muusta jeluista.

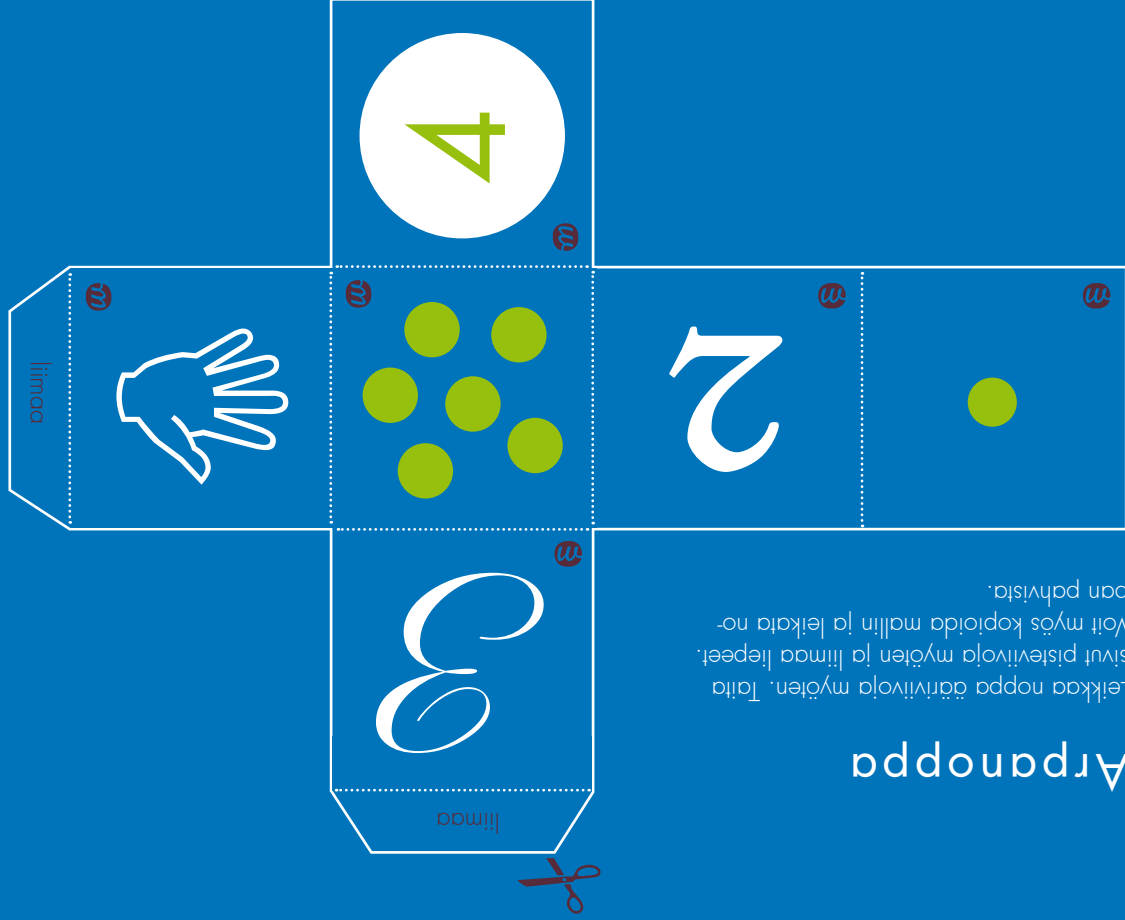
13 Innostut tekemään ros-vopasiiin Martan kesäkirjan ohjeen mukaan. Paistat riittävä isolle joukolle. Pyydät sinua lähinnä oleva pelaaja samaan ympyrään kypsentämään paistia hitaasti hiiliksellä.

14 Uusin Martalehti on ilmestynyt. Uppoudut lukemaan sitä 2 heittokierroksen ajaksi.

MAALI: Onnea, olet kulkenut Marttamatkan 2008. Kaikki tiit vievät kotiin!

Arpanoppa

Leikkaa noppa ääriiviä myöten. Taita
sivut pisteiviä myöten ja liimaa lipeet.
Voit myös kopioida mallin ja leikata no-
pan pahvista.

Seichyet

Marittimalka 2008

